

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Pavel Kalandřík

Život a politická činnost Aloise Pražáka

Olomouc 2017

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Krákora, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a použil jsem pouze uvedenou literaturu.

Datum

Pavel Kalandřík

Poděkování

Chtěl bych poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Pavlu Krákorovi, Ph. D. za podnětné rady a trpělivost, se kterou se mi věnoval.

Obsah

Úvod	5
1 Životopis Aloise Pražáka	6
1.1 Původ rodu.....	6
1.2 Mládí a studia	7
1.3 Období 1848 – 1860 (1).....	9
1.4 Období 1860 - 1901	11
1.5 Spolkový a kulturní život	12
2 Historické milníky	13
2.1 Předbřeznové období	13
2.2 Revoluce 1848/49 a Bachovský absolutismus.....	13
2.3 Od absolutismu k vyrovnání.....	15
3 Volební systém a Národní strana na Moravě	17
3.1 Volební systém a jeho změny	17
3.2 Vznik Národní strany.....	18
3.3 Národní strana na Moravě	19
4 Politická kariéra Aloise Pražáka	22
4.1 První zkušenosti na zemském a říšském sněmu	22
4.2 Pražákovo působení na zemském sněmu.....	24
4.3 Říšská rada a fundamentální články	25
4.4 A. Pražák ministrem	28
Seznam literatury	30
Tištěné zdroje.....	30
Prameny.....	32
ANOTACE	33

Úvod

Judr. Alois Svobodný pán Pražák, advokát, politik, poslanec zemského sněmu a říšské rady, ministr financí a spravedlnosti Rakousko-Uherska a taktéž vedoucí persona Národní strany na Moravě. Jedna z nejdůležitějších osobností druhé poloviny devatenáctého století na Moravě a potažmo v Českých zemích. Spolupracovník Františka Ladislava Riegra či Františka Palackého.

Bylo by jistě možno o této osobnosti přidat ještě další charakterizující informace, nicméně tím se bude zabývat celá práce. Hlavním cílem bakalářské práce je přinést komplexní biografii Aloise Pražáka a jeho politického působení. Zároveň bych rád prostřednictvím popisu jeho role v důležitých okamžicích druhé poloviny devatenáctého století, upozornil na význam této osoby pro náš národ.

V první kapitole se pokusím obsáhnout jeho původ a životopis. V kapitole druhé se pak soustředím na nejdůležitější historické momenty, kterých se Alois Pražák účastnil. Třetí kapitola nastíní informace o volebním systému do Moravského zemského sněmu a poslanecké sněmovny říšské rady a jejich proměnách v době, kdy se voleb účastnil Pražák. Zároveň nejdříve objasním vznik Národní strany a poté se zaměřím na vznik a vývoj Národní strany na Moravě pod Pražákovým vedením. V poslední kapitole shrnu jeho politickou kariéru.

Téma jsem zvolil především ze dvou důvodů. Jednak z vlastní zkušenosti vím, že krom odborné veřejnosti o Aloisi Pražákovi téměř nikdo neslyšel. A to i přesto, že jej lze řadit na podobnou úroveň jako již zmíněné F. L. Riegra a F. Palackého. Druhým důvodem je poté fakt, že se narodil ve stejném městě jako já.

1 Životopis Aloise Pražáka

Při zmínce jména Alois Pražák zasvěcenému člověku, znalému historie českých zemí včetně Moravy, vytane na mysl slovní spojení vůdčí osobnost české politické scény na Moravě druhé poloviny devatenáctého století. Moravští politikové měli ve druhé polovině devatenáctého století k politice Čech poměrně blízko a mnohdy postupovali společně, ovšem najdeme zde i mnoho rozdílů. Je proto možná ironií osudu, že člověk, jemuž bývá přisuzován výše zmíněný přídomek, má příjmení, které odkazuje právě na hlavní město Čech.

V této kapitole se nezaměřuji pouze na život Aloise Pražáka, ale podávám zde i informace o původu jeho rodu. Tyto informace ukazují, že i přes poměrně krátkou historii Pražákova rodu v Uherském Hradišti, si zde dokázali, ještě před Aloisovým narozením, získat docela významnou pozici, a to jak předci ze strany otce, tak i ze strany matky.

1.1 Původ rodu

V Pražákově rodině se historie rodu odvozovala od předka původem z Chorvatska, který se přestěhoval do Prahy. Kvůli svému jihoslovanskému původu získal přídomek Srbský (možná Srpský). Z Prahy se pak údajně rod přestěhoval do Tábora. Zde došlo ke změně příjmení ze Srbský na Pražák, s odkazem na předchozí domovské město rodu. Děd Aloise Pražáka poté přesídlil z Tábora do Uherského Hradiště (Kameníček, 1926, s. IX).

Historik Josef Peterka (1999, s. 8 - 9) ve svém článku potvrzuje některé informace zmíněné výše. Nejstarší prokazatelný člen rodu, kterého se mu podařilo dopátrat, se v Táboře vyskytuje již v roce 1671. O století později se Augustin Pražák, povoláním koželuh skutečně vydal do Uherského Hradiště. Přesný rok příchodu do města však není znám. Peterka zmiňuje, že ve městě musel být již v osmdesátých letech osmnáctého století, protože v roce 1785 zde umřela jeho první manželka Terezie. Ovšem vzhledem k tomu, že již v roce 1772 zde Augustin koupil dům¹, je pravděpodobné, že zde byl již dřív (Čoupková, 2015, s. 20).

Augustinova druhá žena a zároveň Aloisova babička Anna byla dcerou zdejšího známého sochaře Ignáce Morávka, který zhotovil několik sochařských prací, jak pro místní jezuitský řád², tak pro řád františkánský (Peterka, 1999, s. 9).

¹ Jedná se o dům č. p. 72. Později pak přikoupil ještě i vedlejší dům č. p. 71. Vnuk Alois pak oba nechal oba domy spojit. Dnes zde sídlí několik obchodů (Tescoma, Teta).

² Ve farním kostele (bývalý jezuitský) je Ignáci Morávkovi připisován zlacený rám velkého oltářního obrazu, který nese na každé straně jeden anděl (Frolcová, 2009, s. 17).

Když v roce 1806 Augustin zemřel, pokračoval v rodinném řemesle jeho syn téhož jména. Rodině se ve městě zjevně nevedlo vůbec špatně co se majetku a vlivu týče. Augustin disponoval poměrně značným movitým i nemovitým majetkem. V Uherském Hradišti měl koželužnu. Dále mu patřily dva pololány a stavební místa ve Starém městě, v Mařaticích pak vinohrad a zahrady (Kameníček, 1926, s. X).

Váženost rodiny ve městě můžeme také doložit veřejnými funkcemi, do nichž byl Augustin zvolen. Během roku 1850 mu bylo nejprve svěřeno „*vedení policejních záležitostí*“. Volbami, které se konaly v témže roce 10. srpna, byl zvolen do dvanáctičlenného obecního zastupitelstva. Za své rodné město byl vyslán jako poslanec Moravského stavovského sněmu (Jordán, 1981, s. 334).

Augustinova manželka, Aloisova matka Johana Rozálie Pogliés pocházela z rodu, který zde byl zřejmě déle než rod Pražáků. Jak můžeme z podoby příjmení vidět, rod byl pravděpodobně Italského původu. Do města však přišli zřejmě někdy v 16. nebo 17. století ze Švýcarského Graubundenska. Původně to byl rod zabývající se kominictvím (Vykoupil, 2007, s. 167).

1.2 Mládí a studia

Alois Pražák se narodil 21. 2. 1820 jako druhorozený syn. Již o den později byl ve farním kostele svatého Františka Xaverského pokřtěn.³ Krom staršího bratra, který dostal jméno po otci Augustin, měl ještě čtyři mladší sestry Annu, Rozálii, Karolínu a Amálii (Peterka, 1999, s. 10).

Vzhledem k tomu, že přišel na svět do poměrně bohaté rodiny, setkával se již od útlého věku s němčinou, jelikož jí u Pražáků běžně mluvili, což bylo pro tehdejší majetnější vrstvy obvyklé. Taktéž se naučil česky, ovšem jen v mluvené podobě, protože čeština se u Pražáků ozývala pouze při komunikaci s dětmi či se služebnictvem (Kameníček, 1926, s. X).

Německý jazyk Aloise obklopoval i při jeho studentských letech, neboť navštěvoval výhradně německé školy. Jeho staršímu bratru Augustinovi bylo předurčeno pokračovat v rodinném řemeslu, otec se proto rozhodl dát Aloise na studia. Nejprve navštěvoval obecnou školu v Uherském Hradišti, kde v té době nebyly jiné školy než německé (tamtéž).

³ Tyto údaje pochází z matriky pokřtěných Farního úřadu v Uherském Hradišti (1814 – 1834). Matrika je uložena v Moravském zemském archivu v Brně.

Ještě před tím než byl v deseti letech poslán na studia do piaristického gymnázia v Kroměříži, poznal díky častým rodinným výletům bližší i vzdálenější okolí rodného města a získal taktéž zálibu ve vycházkách do přírody, zejména v horském prostředí. Zalíbení v přírodě dále rozvíjel i během studia na gymnáziu, přičemž se často procházel se svým soukromým učitelem Wintrem po kroměřížském okolí (tamtéž).

Co se studijního prospěchu týče, nijak nevynikal. Patřil spíše k průměru, ačkoliv ho nerozptyloval rozverný studentský život, jelikož byl spíše uzavřenější a klidnější povahy. Jeho velkou zálibou byla literatura, ovšem četl pouze německá díla, jelikož v té době ještě netušil, že existuje hodnotná česká literatura (Kameníček, 1926, s. XI).

Právě v době Aloisových studií na gymnáziu dostal původní plán o pokračování rodinného řemesla velkou ránu, když byl tehdy patnáctiletý Augustin na učení v Praze. Se svým spolubydlícím totiž zemřeli na otravu kysličníkem uhelnatým v důsledku neopatrné manipulace s kamny. Alois se tak rázem stal nejstarším sourozencem a jediným synem (Vykoupil, 2007, s. 167).

Další zastávkou na Aloisově cestě za vzděláním bylo Brno. Zde se od roku 1836 po dvě léta věnoval studiu filosofie. Se změnou střední školy za školu vysokou se Pražákovi otevřely nové kulturní možnosti. Často si rozšiřoval své obzory v divadle, kam chodil jak na klasická dramata, tak na opery (Kameníček, 1926, s. XI).

Po úspěšném absolvování studií v Brně se Pražák přesunul do druhé moravské metropole. V Olomouci se od roku 1838 stal posluchačem právnické fakulty. Vlivem změny majetkových poměrů rodiny, kdy otec přišel o značnou část svého bohatství, si musel Alois na svá studia přivydělávat doučováním. V Olomouci byla provdána sestra jeho matky za Josefa Fanderlíka. Jejich syn stejného jména, Pražákův bratranec, se stal známým poslancem, jak Moravského zemského sněmu, tak říšské rady. Během Aloisových studií se však nemohli příliš poznat, protože Josef se narodil teprve rok poté, co Alois začal v Olomouci studovat. Se studiem na vysoké škole se však nikterak nezměnil Aloisův přístup k bujarým studentským akcím, zamlouvali se mu spíše společenské události, jejichž náplní byla například hudba či přednes (Kameníček, 1926, s. XII).

Během svých studentských let potkal mnoho pedagogů, kteří na něj měli značný vliv. Najdeme mezi nimi i několik známých jmen z literatury. Co se týče brněnských pedagogů, tak můžeme zmínit profesora filosofie a logiky Františka Matouše Klácela a profesora dějepisu Řehoře Wolného. Největší význam však pro něj mělo setkání s profesorem Aloisem Vojtěchem Šemberou. Pražák navštěvoval ve stavovské akademii Šemberův kurz českého

jazyka. Pedagog jej natolik zaujal, že s ním často hovořil i mimo školní půdu, například když jej doprovázel domů. Právě Šembera Pražákovi otevřel cestu k česky psané literatuře, do jejíhož studia se s chutí pustil a o níž neměl do té doby tušení. Byl to také známý český vlastenec, kdo Pražákovi vysvětlil, že jeho jméno je českého původu a měl by se tudíž podepisovat Pražák a ne Praschak, jak do té doby činil. Aloisovi toto upozornění utkvělo v paměti a časem skutečně podobu svého podpisu změnil (Kameníček, 1926, s. XII).

Po ukončení studii na právnické fakultě vykonával praxi na olomouckém magistrátu. Následně úspěšně složil zkoušky a stal se doktorem práv, což mu otevíralo možnost uvažovat o advokátní kariéře. K tomu však bylo ještě potřeba vykonat koncipientskou praxi. Tu Pražák strávil v brněnské advokátní kanceláři Dr. Dudezy (Kameníček, 1926, s. XIII).

1.3 Období 1848 – 1860 (1)

Rok 1848 nebyl významným jen pro české potažmo evropské dějiny, nýbrž také pro Pražáka osobně. Právě v tomto „revolučním“ roce byl poprvé za své rodné Uherské Hradiště vyslán jako poslanec na Moravský zemský sněm, který se sešel v Brně. Tím započala jeho politická kariéra, kterou se bude zabývat následující kapitola. Kromě vstupu do politiky vstoupil v téže době také do právní praxe, když si v Brně otevřel veřejnou agenturu. Nešlo však o advokátní kancelář, byť jisté právní služby poskytovala, kromě toho však poskytovala též služby úřednické (Malíř, 2012, s. 15).

O něco méně významnou, leč zajímavou událostí pak v tomtéž roce byla Aloisova první návštěva města, po němž jeho předci získali své příjmení. Alois se totiž zúčastnil výpravy, která měla vzdát hold odstoupivšímu císaři Ferdinandovi, kterýžto se usídlil v Praze. Hlavní město Českého království se Pražákovi velmi líbilo (Kameníček, 1926, s. XIX).

Padesátá léta přinesla několik důležitých rodinných událostí, pozitivních i negativních. První z těch příjemných byla Aloisova svatba s Antonii Skarnitzlovou. Aloisova novomanželka pocházela z rodiny tiskaře a nakladatele, která žila v Olomouci. Obřad se konal 28. srpna 1850 na známém moravském poutním místě Hostýn. Aloisova nevěsta byla německého původu a byla tak i vychována. Obdivuhodné se proto může zdát, že se kvůli Aloisovi brzy naučila slušně česky a pomáhala manželovi s aktivitami ve prospěch českého národa (Vykoupil, 2007, s. 169).

Do Pražákovy rodiny však přišly i neradostné chvíle. Hned první rok po svatbě přišla Antonie do jiného stavu. Naneštěstí se však první dítě manželů Pražákových narodilo mrtvé. Další těžká chvíle přišla dne 9. dubna 1854, kdy zemřel v Uherském Hradišti Aloisův otec

Augustin (Peterka, 1999, s. 10). Je možné se jen domnívat, že i tyto smutné události přispěly k zhoršení Aloisova zdravotního stavu, které na sobě začal pozorovat již v roce 1853. Pražák se obával, že jde o nevléčitelnou mozkovou nemoc. Jeho dva lékaři dr. Hamerník a dr. Škoda ho však po konzultaci mohli uklidnit a jeho příznaky připsat sugesci. Pro zlepšení svého zdraví měl za úkol si odpočinout a více se šetřit. Jeho stav se časem zlepšil, přesto však si Alois odnesl i trvalý následek v podobě úzkosti při čtení napsaných projevů. Zmíněné obtíže byly zřejmě opravdu psychického rázu, protože v situacích, kdy měl mluvit bez příprav, nebylo po žádných obtížích ani památky (Vykoupil, 2007, s. 170).

Uvedené nepříjemné životní události však manželům Pražákovým pomáhaly překonat jejich další děti, které jim dělaly radost. Jako první přišel na svět Vladimír (13. 8. 1852 – 11. 4. 1927). Zpočátku šel v otcových šlépějích, když vystudoval práva. Po studiích se však dal do sféry soudnictví. Jeho kariéra měla vzestupnou tendenci, když se v roce 1887 nejprve stal hejtmánem v Lanškrounu a poté v roce 1902 ministerským radou na ministerstvu orby (Malíř, 2012, s. 520). Jako druhá se narodila dcera Marie (2. 2. 1854 – 1. 5. 1907) jejímž manželem se stal pozdější generál v Josefově Hugo von Klobus (Peterka, 1999, s. 10). Následujícím v pořadí byl syn Jaroslav (6. 2. 1857 – 21. 10. 1881), který se však dožil pouhých čtyřadvaceti let. Nejmladším byl syn Otakar (21. 11. 1858 – 18. 10. 1915). Ten se stejně jako Vladimír rozhodl vystudovat práva. Po absolvování praxe pracoval pro advokátní kancelář Františka Šroma⁴. Brzy si však zařídil vlastní advokátní kancelář, která si záhy vybudovala slušnou pověst a klientelu z nejmajetnějších řad. Otakar následoval otce, i co se politických cílů týče, byl poslancem jak Moravského zemského sněmu, tak říšské rady. Nedosáhl takového významu jako jeho otec, přesto se i on stal jednou z hlavních postav Národní strany na Moravě (Malíř, 2012, s. 521).

Vzhledem k tomu, že možnost realizovat v politice jakékoliv ambice byla v padesátých letech značně omezena, zaměřil se Pražák v profesním životě především na svou advokátní kancelář. Místo advokáta získal v roce 1850. Netrvalo dlouho a Pražákova kancelář získala mnoho zajímavých klientů, především díky tomu, že Alois se nevyhýbal kontaktům s významnými brněnskými německými rodinami. Mezi jeho klienty patřila také řada šlechticů, mimo jiné to byli: Collaltové, Daunové, Dubští, Haugvicové, Kinští, Kounicové, Liechtensteinové, Salmové, Seilernové a Serényiové. Věhlas, který si jakožto šikovný

⁴ Byla to kancelář, kterou Šrom převzal po Aloisi Pražákově, když ten byl povolán na ministerský post (Kameníček, 1926, s. LXXII).

advokát získal, mu dopomohl také k zisku klientů z řad podniků. V některých byl dokonce členem správních rad, například se „*podílel na založení Prvního akciového rolnického cukrovaru v Kroměříži, byl předsedou správní rady cukrovaru ve Šlapanicích, členem akciové společnosti cukrovaru v Modřicích a spoluzakládal a byl ve vedení Akciové společnosti Besedního domu.*“ (Malíř, 2012, s. 516) Díky úspěchům právní praxe si mohl v roce 1854 dovolit přestěhovat se i s rodinou na lepší adresu. Novým domovem se mu stal dům č. p. 10 na Zelném trhu.⁵ Zde již rodina zůstala až do doby, než se odstěhovala do Vídně.

1.4 Období 1860 - 1901

Od počátku šedesátých let až do roku 1865 byl Pražák členem zastupitelstva města Brna, za což opět vděčil dobrým vztahům s místní německou smetánkou. Tato politická funkce by se oproti pozdějším politickým úspěchům mohla zdát marginální, ovšem uvědomíme-li si, že byl jediným „neněmeckým“ zastupitelem a taky to, že po nových volbách v roce 1865⁶ nebyl v Brně žádný český zastupitel až do konce první světové války, nabývá tento úspěch na váze.

Během šedesátých let se naplno rozběhl Aloisův život politický, jenž bude předmětem jedné z následujících kapitol a který ho plně zaměstnal na následujících třicet let. V roce 1879 byl jmenován ministrem v Taafeho vládě, proto přesídlil do Vídně. Jako uznání za svou politickou práci obdržel několik vyznamenání. Nejdříve to byl Řád Železné koruny I. Třídy (1882), následně byl v témže roce povýšen do stavu svobodných pánů. O rok později se mu dostalo vyznamenání Velkokřížem Leopoldova řádu. Papež Pius IX. mu udělil Rytířský kříž papežského Řádu sv. Řehoře, taktéž byl nositelem saského Albertova řádu. Po odchodu z vlády, byl panovníkem jmenován doživotním členem panské sněmovny. Zde zasedal ještě téměř deset let, načež v roce 1901 zemřel ve Vídni (Malíř, 2012, s. 518). Pochován byl do rodinné hrobky v Mařaticích v Uherském Hradišti spolu s rodiči, manželkou Antonií a synem Jaroslavem (Čoupek, 2014, s. 16).

⁵ Dnes je znám jako Palác opata žďárského kláštera, sídlí v něm firma Lidl music, v sousedním domě je pak divadlo Husa na provázku

⁶ Malíř (2012, s. 516) ve svém příspěvku v Biografickém slovníku poslanců MZS připisuje Pražákův neúspěch při nových volbách do zastupitelstva především aktivitám Dr. Karla Giskry, který neměl k Čechům zrovna pozitivní vztah

1.5 Spolkový a kulturní život

Pro druhou polovinu devatenáctého století byl typický vznik různých kulturních spolků, které dávaly Čechům nové možnosti jak vyjadřovat svou národní příslušnost. Byl to vlastně důsledek národního uvědomování, které v té době bylo na vrcholu. Jelikož se Pražák soustředil především na politickou činnost, nebyl sám členem mnoha spolků, u několika se však podílel na jejich založení. Koncem roku 1848 založil pobočku spolku Lípa slovanská v Uherském Hradišti, ta byla teprve druhou na celé Moravě (tamtéž). Následujícího roku se účastnil založení literárního spolku Národní jednoty sv. Cyrila a Metoděje v Brně, která se snažila pomáhat česky psané literatuře. V šedesátých letech pak stál u zrodu dalších dvou brněnských spolků. Nejdříve v roce 1860 pěvecký spolek Beseda brněnská, jež se o rok později přeměnila ve Filharmonický spolek Beseda. Druhým byl v roce 1861 Slovanský čtenářský spolek (Malíř, 2012, s. 516).

V této souvislosti je pak důležitým počinem stavba Besedního domu, na níž měl Pražák taktéž značný podíl. Získal pro ni významného vídeňského architekta Theophila Hansena. Dům byl hotov v roce 1873, o rok později byl pak také dokončen Pražákův palác,⁷ který Hansen vybudoval ve stejném stylu. V besedním domě našla sídlo také tiskárna, v níž byla vydávána Moravská orlice, časopis založený Pražákem a jeho kolegy roku 1863. Články, které v něm vycházely, často podporovaly politiku moravské Národní strany (Malíř, 2012, s. 517).

O pět let dříve než začala stavba Besedního domu, se Pražák 16. května 1868 účastnil položení základního kamene budovy mnohem významnější. Ve zmíněný den totiž jako čtvrtý v pořadí poklepal kladívkem na základní kámen Národního divadla v Praze.⁸ (Den 16. května, Národní listy. 1868, č. 136, s. 3)

⁷ Dnes v Besedním domě sídlí Filharmonie Brno a v Pražákově paláci má prostory Moravská galerie

⁸ Před Pražákem měli tu čest František Palacký, Franz Schmeykal a František Ladislav Rieger. A. Pražák při poklepání řekl: *S hor českých a moravských položeny byly sem základy tyto. Budiž to závazek našeho znaku země české a moravské.* (Den 16. května, Národní listy. 1868, č. 136, s. 3)

2 Historické milníky

Devatenácté století, stejně jako každé jiné, přineslo několik, pro náš národ zásadních událostí. A. Pražák, jenž se dožil poměrně vysokého věku, na svou dobu až nezvyklého, se na většině zlomových momentů devatenáctého století aktivně účastnil a měl tak svůj nezanedbatelný podíl na bojích o českou samostatnost v rámci Rakouska, později Rakousko-Uherska.

2.1 Předbřeznové období

Po celé období první poloviny století byl politický systém Rakouska vnímán jako jeden z nejzaostalejších v Evropě. Jediný stát, který jej v tomto ohledu předstihl, bylo Rusko. Přestože se Rakousko skládalo z mnoha dílčích územních celků a sdružovalo v sobě několik národů, tak bylo řízeno centralisticky. V praxi to znamenalo, že de facto o všem rozhodovala Vídeň. Taková situace je úrodnou půdou pro vznik a růst různých myšlenek na změnu – terminologií tehdejší vlády – revoluci (Bělina, Pokorný, 1998, s. 70).

Nejmocnějšími politickými osobnostmi tohoto období byli císař František I. a kníže Klement Václav Metternich. Právě po druhém jmenovaném je zmíněné období často označováno jako tzv. metternichovský absolutismus. Snahou kancléře Metternicha bylo zamezit a předejít jakémukoliv nebezpečí revoluce. Pro tento účel mu sloužilo několik nástrojů, zejména tajná policie či cenzura (Bělina, Pokorný, 1998, s. 72).

Z hlediska Českých zemí to byla doba, kdy vrcholilo tzv. národní obrození. Kromě snah o zlepšení úrovně jazyka a kultury prací některých českých vzdělců se již povědomí o české národnosti dostalo mezi širokou skupinu obyvatel. Vlivem toho se začala také formovat česká politická sféra (Bělina, Pokorný, 1998, s. 81).

2.2 Revoluce 1848/49 a Bachovský absolutismus

Období mezi porážkou Napoleona roku 1815 a rokem 1848 bylo naplněno několika revolucemi v různých státech Evropy. Habsburské říši se poměrně dlouho dařilo v tomto směru odolávat. I přes velké úsilí své tajné policie a ostatních nástrojů, se však Metternichovi nepodařilo uchránit Rakousko před vývojem společnosti, v níž stále více sílila touha po uvolnění poměrů. Mezi největší zdroje napětí patřila robota, cenzura, občanská práva a požadavky jednotlivých národů v oblasti jazyka a autonomie.

První povstání vypuklo 13. března 1848 ve Vídni. Panovník⁹ velmi rychle přistoupil na požadavky davu. Odvolal knížete Metternicha, zrušil cenzuru a přislíbil ústavu. Tyto kroky na chvíli vzbouřence uklidnily. Ovšem když byla 25. dubna oktrojována Pillersdorfova ústava a 8. května volební řád, tedy dokumenty, které dostatečně nenaplnily požadavky revolučních myšlenek, začalo napětí opět vzrůstat, až přerostlo v nové povstání. Ve stejném měsíci došlo k pokusu o povstání také v Praze, ovšem vojska generála Windischgrätze jej záhy potlačila. I přes zmíněné problémy se podařilo zorganizovat volby do říšského sněmu, který se sešel 22. července. Důležitým bodem jednání sněmu vydání nové ústavy a zrušení roboty. K tomu nakonec skutečně došlo v září téhož roku (Bělina, Pokorný, 1998, s. 88).

Březnového povstání využily Uhry pro prosazení svých státoprávních požadavků. Hned 15. března předložili císaři své požadavky a ten je přijal. Úspěch to však byl jen dočasný, jelikož poté, co ovládl režim situaci v Rakousku a Čechách, vypořádal se s pomocí Ruska také s Maďary, které porazil 13. srpna u Világose (Hlavačka, 2002, s. 412).

Dalším problémem, jemuž musel režim čelit, byl Frankfurtský sněm, který měl rozhodnout o sjednocení Německa. Postoj jednotlivých částí monarchie k tomuto sněmu se lišil. Zatímco liberálové a čeští Němci byli pro účast na sněmu, Češi se ústy Františka Palackého vyslovili proti účasti (Bělina, Pokorný, 1998, s. 91).

V říjnu vyvstaly další nepokoje, načež panovník opustil Vídeň a přesunul se do Olomouce. Zároveň ústavodárný sněm byl, místo hlavního města, svolán na 28. listopadu do Kroměříže. Účastníci jednání se snažili o zavedení demokratických prvků jako například „*rovnost před zákonem, zrušení šlechtických výsad, všeobecná branná povinnost, odstranění trestu smrti*“ atd. (Bělina, Pokorný, 1998, s. 89). Z českých politiků na sebe nejvíce upozornil František Ladislav Rieger. Záhy nato, 2. prosince, došlo ke změně na trůně. Na místo odstoupivšího Ferdinanda V. nastoupil František Josef I. S jeho příchodem byla jen otázka času, kdy bude ústavodárný sněm rozpuštěn, stalo se tak 7. března 1849. Panovník vydal další oktrojovanou ústavu, která však platila pouze do konce roku 1851, kdy se Rakousko vrátilo k osvědčenému absolutismu.

Padesátá léta, která jsou známá pod názvem Bachovský absolutismus, pojmenovaný podle jedné z nejvýraznějších postav té doby – ministru vnitra Alexandru Bachovi, byla z pohledu českého národa vnímána negativně. Jednak pro redukci češtiny a jednak pro

⁹ Ferdinand V., který nastoupil po zemřelém Františkovi I. v roce 1835 (Bělina, Pokorný, 1998, s. 73).

potlačování českého národního citění. Z pohledu celé říše však došlo oproti minulému absolutismu ke zlepšení. Zůstaly zachovány některé reformy z revolučních let jako například zrušení poddanství. Finance, které vrchnost získala se zrušením roboty, byly investovány do vzniku nových podniků, čímž rostlo hospodářství. Rozvoj zaznamenalo také školství, zejména pak vysoké, kde byl kladen důraz na vědeckou práci. Ovšem všechno nešlo tak hladce, jak by se mohlo zdát. Neúspěšná vojenská angažmá v Krymské válce a taktéž v Itálii urychlila pád absolutismu a přivedla Rakousko k obnovení ústavnosti (Bělina, Pokorný, 1998, s. 94 - 95).

2.3 Od absolutismu k vyrovnání

Návrat směrem ke konstituci přichází jednak s odvoláním ministra Bacha jednak s vydáním Říjnového diplomu. Ten znamenal příslib ústavnosti a vzbudil též naději neněmeckých národů na federalistické uspořádání říše. Naplněním bodů vyjádřených v diplomu se měla stát tzv. Schmerlingova ústava, která vstoupila v platnost 26. února 1861. Zákonodárnou moc svěřovala poslanecké sněmovně, jež byla dolní komorou parlamentu. Předpokládala se existence dvou jejích podob: zaprvé se jednalo o širší radu, která se měla zabývat záležitostmi celé říše a zadruhé o užší radu, do jejíž působnosti nespádala Uherská část říše. Horní komorou parlamentu pak byla panská sněmovna, jejíž členové byli jmenováni panovníkem (Hlavačka, 2002, s. 418 – 419).

Ačkoliv ústava nenaplnila federalistické nároky neněmeckých národů a byla v tomto směru, dá se říct zklamáním, měli i tak zástupci jednotlivých národů naději na zisk větší nezávislosti. Reprezentanti českého národa z Čech nebyli výjimkou, když však nebyly jejich státoprávní požadavky přijaty, opustili říšskou radu. (Bělina, Pokorný, 1998, s. 98)

Do roku 1866 se vládnoucímu režimu dařilo zachovávat centralistické pojetí státu. Poté, co bylo ve zmíněném roce Rakousko ve vojenském konfliktu s Pruskem poraženo, byl již tento model státu neudržitelný. Rozhovory mezi vládou a zástupci Uher začaly již před konfliktem s Pruskem, ovšem po jeho skončení bylo vše urychleno. Nejvýraznějšími postavami jednání byli – za Rakousko Friedrich F. Beust a za Maďary Gyula Andrássy. Orgánem zapojeným do jednání byl v Uhrách sněm, kdežto na druhé straně šlo o rozhodování panovníka, jenž si nechal své rozhodnutí dodatečně schválit říšskou radou. V té však chyběli čeští poslanci, kteří se již čtvrtým rokem neúčastnili zasedání rady, neměli tedy šanci jakkoliv rozhodnutí ovlivnit. Rakousko se tak rozdělilo na Předlitavsko (s centrem ve Vídni) a Zalitavsko (s centrem v Pešti, později Budapešti). Nová podoba státu, jenž se podle návrhu

císaře nazýval Rakouskou-Uhersko. Obě části měli společného vládce, zahraniční politiku, armádu a finance (Hlavačka, 2002, s. 422).

Koncem téhož roku byla přijata tzv. prosincová ústava. Oproti předchozím oktrojovaným ústavám byla tato přijata skutečně demokraticky říšskou radou. Ta se stala skutečným zákonodárným orgánem, kdy mimo jiné měli její poslanci právo navrhnout zákony. Zároveň její kontrole podléhali jednotliví ministři. Panovníkovi však zůstaly určité fragmenty absolutistické moci. *„Zůstával posvátným, nedotknutelným a nikomu neodpovědným, v době kdy nezasedala říšská rada, mohl vydávat prozatímní nařízení.“* (Pokorný, 1998, s. 103). Zůstal také vrchním velitelem vojska a stejně tak mu byla podřízena zahraniční politika.

Český národ se tak cítil opomenut a nespravedlivě přehlédnut. Z objektivního pohledu však lze do jisté míry pochopit, že připoutání Uher k říši splněním jejich požadavků bylo pro Rakousko důležité především kvůli sblížení Uher s Pruskem a potenciálnímu nebezpečí ze strany Ruska, kterému Maďaři nezapomněli události z roku 1849. Naopak v českém národě se šířila vlna sympatií právě k carovi a jeho říši (Kameníček, 1926, s. XXXIX).

Události roku 1867 a zklamání, které poté přinesly, jen podpořily sílicí národní uvědomění, které bylo manifestováno řadou akcí, jichž se účastnilo mnohdy velké množství lidí. Nelibost českého národa s tehdejší státoprávní koncepcí nezůstala osamocena, přidaly se i další národy říše. O vylepšení situace se měl pokusit hrabě Hohenwarth, který byl zvolen novým ministerským předsedou. Po předběžných jednáních se zástupci Čechů byly sestaveny body, jejichž naplněním by došlo k rakousko-českému vyrovnání. Císař byl připraven body přijmout, ovšem kvůli německému a maďarskému odporu byl nakonec tento program zamítnut. Na to čeští poslanci zareagovali neobesláním rady a taktéž zemského sněmu. Tento postup bývá označován jako pasivní rezistence.

Pasivita však nebyla přijímána jednomyslně a byla podrobována kritice. Odpůrci totiž považovali efekt pasivity za mizivý a naopak viděli, kolik možností jim uniklo. Důsledkem toho se jako varianta k Národní straně (Staročechům) vytvořila Národní strana svobodomyšlná (Mladočeši). Nejdříve se začali vracet na zemský sněm a poté od roku 1879 také do říšské rady (Pokorný, 1998, s. 113 - 114).

Vývoj situace na Moravě byl poněkud odlišný. Podrobnější informace obsahuje čtvrtá kapitola, lze však říci, že politická reprezentace z markrabství se do zemského sněmu vrátila v roce 1873 a do rady o rok později (Pokorný, 1998, s. 112).

V období od roku 1879 až po rok 1890 bylo ve znamení tzv. drobečkové politiky. Díky této politice získal český národ alespoň několik drobných úspěchů. Dále se však prohlubovala odtažitosť mezi českými a německými obyvateli Čech. Vypořádáním vztahů se měly stát v roce 1890 punktace, které by Čechy rozdělily na územní celky podle většinového obyvatelstva. Mezi Českým národem však vyvolaly velký odpor, protože byly odmítnuty. Důsledkem poté byla také zničující porážka Staročechů ve volbách (Pokorný, 1998, s. 116).

3 Volební systém a Národní strana na Moravě

V předchozí kapitole byl zmíněn revoluční rok 1848, který s sebou přinesl první pokusy o parlamentarismus. Za účelem ustavení parlamentu jsou nezbytně nutné volby a s nimi spojený volební systém. Ten doznal během let 1848–1892, tedy doby aktivního politického působení A. Pražáka, mnoha změn.

V roce 1848 taktéž mnoho historiků spatřuje přelomový rok pro formování prvních politických stran v Rakouské říši. Pro účely následující kapitoly se zaměříme především na Národní stranu.

3.1 Volební systém a jeho změny

Břežnová revoluce předznamenala poměrně chaotické období, které mělo následovat. Zprvu se zdálo, že doba absolutismu je u konce a alespoň určitý podíl na vládě získají zástupci, kteří jsou voleni lidem. V revolučním období, stejně jako po celou druhou polovinu devatenáctého století, nebylo samozřejmě volební právo chápáno tak jako dnes. Zásadní rozdíl tkví v rovnosti a všeobecnosti, tedy tehdy spíše v nerovnosti a nevšeobecnosti.

Možnost volit, stejně jako síla hlasu se odvíjela od výše daní, kterou dotyčný platil. Na základě částek odvedených státu byl totiž zařazen do některé z kurií. Podle volebního řádu, který byl na Moravě schválen 27. dubna 1848 se zemský sněm skládal z kurie velkostatkářské, jež měla 76 mandátů, městské se 77 mandáty a kurie venkovských obcí se 103 mandáty. Olomoucká univerzita měla 5 nevolebních neboli virilních mandátů (Malý, 1997, s. 177).

O měsíc později rozhodoval lid prostřednictvím volitelů o složení říšského sněmu. Tyto volby vykazovaly následující principy: Tajnost, rovnost, (téměř) všeobecnost. Aktivní i pasivní právo bylo podmíněno dosažením 24 let věku. Mandátů bylo 238, z toho Morava vysílala 38 zástupců. Jeden mandát odpovídal padesáti tisícům obyvatel (Malý, 1997, s. 177 - 178).

Vývoj parlamentarismu zaznamenal určité intermezzo v podobě návratu absolutismu během padesátých let. Obnovení ústavnosti vrátilo do rukou poměrně úzké skupiny lidí možnost zvolit si své zástupce do zemského sněmu. Ten poté vysílal zástupce do říšské rady. Zřízení zemské z 26. února 1861 udávalo, že se Moravský zemský sněm sestává ze 100 poslanců. Ti byli součtem poslanců ze tří kurií. Kurie velkostatkářů, do níž byly započítány i virilní hlasy olomouckého arcibiskupa a brněnského biskupa čítala 32 mandátů. Městská kurie, k níž patřily i obchodní a živnostenské komory byla složena z 37 poslanců a kurie venkovských obcí obsahovala 31 poslanců (Skopalík, 1886, s. 5).

Změnu v rozhodování o tom, kdo zasedne v dolní komoře říšského parlamentu, s sebou přinesl rok 1873, kdy byly zavedeny přímé volby také do říšské rady. Na rozdíl od voleb do zemského sněmu se zde volilo ve čtyřech kuriích. Zároveň narostl počet mandátů z 203 na 353. V roce 1882 vstoupila v platnost novela volebního systému, která přinesla možnost volit do rady většímu spektru lidí. Stalo se tak snížením volebního censu z deseti na pět zlatých přímých daní ročně, voličům zařazeným do městské a venkovské kurie (Malý, 1997, s. 191).

3.2 Vznik Národní strany

Ruku v ruce s vývojem parlamentarismu šel také vývoj politických stran. Malíř (2005, s. 27) spatřuje určité zárodky politických stran již v uskupeních, která se snažila prosadit, do jisté míry opoziční zájmy měšťanstva ještě v předrevolučním, tedy absolutistickém, období.

Důležitým mezníkem se však stal opět rok 1848. Revoluční ideály Čechy a Němce zprvu spojovaly. Postupem času se však projeví odlišné pohledy na budoucí směřování Českých zemí, které vedly k tomu, že se raná politická uskupení začala formovat především na národnostním základě (tamtéž).

Pro nositele aktivního volebního práva, který se hlásil k české národnosti, existovala prakticky jediná varianta v podobě Národní strany. Jejím německým protikladem a též soupeřem v politické soutěži se stala *Deutscheliberale Partei* v Čechách a na Moravě to pak byla *Deutschmährische Partei*. Jazyčkem na vahách se často stávali voliči, kteří se neřadili ani k jedné národnostní skupině. Mezi ně můžeme zařadit šlechtu, která si tak udržovala statut vlivného hráče v politických otázkách. Obě národnostní skupiny se snažily získat podporu svých zájmů právě od šlechty, de facto celou druhou polovinu devatenáctého století (Malíř, 2005, s. 29).

Vznik Národní strany je většinou kladen do období obnovení ústavnosti, tedy mezi léta 1860–1861. Je důležité zmínit, že vývoj Národní strany se odehrával odlišně v Čechách a

odlišně na Moravě. V Čechách se již v revolučním roce vytvořilo uskupení Národní výbor, mezi jehož členy patřili František Palacký a manžel jeho dcery František Ladislav Rieger. Ti se pak také dostali do čela české politické scény po vydání říjnového diplomu roku 1860. V šedesátých letech se začalo uvnitř strany utvářet křídlo, které mělo radikálnější názory a mnohdy s vedením strany nesouhlasilo. Navenek však strana zůstávala jednotná. Teprve v roce 1874 se po neúspěchu fundamentálních článků oddělila Národní strana svobodomyslná. Přesto však si Národní strana uchovala přízeň větší části voličů. Moravská verze Národní strany měla poněkud složitější prostředí pro svůj rozvoj (Cibulka, 2005, s. 106-107).

3.3 Národní strana na Moravě

V revolučním období se proces národního uvědomění v Čechách značně lišil od toho na Moravě. Zde totiž mělo německé obyvatelstvo silnější pozice. Též mnoho moravských Čechů bylo vychováno v německy mluvících rodinách, studovalo v německých školách a němčinu potkávali také v různých, dokonce i českých, spolcích. Národní uvědomění se u nich tedy buď nevyskytovalo, nebo si poměrně těžko hledalo cestu k jednoznačnému přilnutí k českému národu. Navíc se zde jak ze strany Němců tak moravských Čechů prosazovala tendence nezávislosti Moravy na Čechách, tudíž zde byly tendence považovat se za Moravany, kteří jsou s česky mluvícími obyvateli Čech příbuzní, nikoliv však totožní¹⁰ (Malíř, 1990, s. 346).

Jedním z těch, jejichž uvědomování národnosti mělo postupný průběh, byl též A. Pražák. Jak již bylo uvedeno výše, sám byl vychován především v německém prostředí. První myšlenky nad odlišností mluvy lidí z venkova a služebnictva oproti jazyku vzdělaných ho napadly při studiu na gymnáziu, ale tehdy jim nevěnoval mnoho pozornosti. Hlubší zamyšlení v něm vzbudil F. M. Klácel, který jej upozornil na správnou českou podobu jeho příjmení. Pražák na to vzpomínal takto: „*Tenkráté nemohl jsem se ještě nechat přesvědčiti, že bych se neměl dle svého vzdělání a vychování hlásiti k německé národnosti, ale při tom jsem nepojal nikdy zášti ba ani anthipathie ke slovanské národnosti, naopak jsem počal čísti také české knihy, ač mně smysl správně česky psaných knih nebyl docela srozumitelný*“ (Kameníček 1926 s. XII). Dále pak ve svých pamětech vzpomíná na projednávání návrhu na spojení zemských parlamentů Čech a Moravy, kdy právě on vystoupil s návrhem a jeho odůvodněním, v němž

¹⁰ V článku se též mluví o terminologických nejasnostech pro označení česky mluvících obyvatel Moravy (Malíř, 1990, s. 349).

se vyslovil proti spojení. „Později jsem byl mnohonásobně pro tento referát jmenován, a třeba jsem tenkrát se ještě necítil Slovanem, tak svědčil tento referát nikoliv o nepřátelském smýšlení proti Čechům, nýbrž o moravském vlastenectví, které se také projevovalo roku 1871 v dobrém zdání sněmu moravského o fundamentálních člancích v adrese sněmovní, ale připouštím, že jsem tenkrát ještě příliš málo zdůrazňoval trvání české koruny“ (Kameníček, 1926, s. XIV). Jak je patrné z vlastních slov A. Pražáka, v mládí a při studiích se považoval spíše za Němce. Teprve vlivem uvědomělých Čechů a taktéž historických událostí v něm začalo sílit přesvědčení, že je Slovanem. Právě při vypuknutí revolučních nálad prožívalo podobný proces mnoho pozdějších přesvědčených Čechů na Moravě.

Vlivem výše zmíněného nedosáhla organizovanost českých politiků na Moravě v letech 1848 - 9 takové úrovně jako v Čechách. Skutečný vznik národní strany na Moravě je tedy možno klást teprve do období obnovení ústavnosti. Malíř (1996, s. 34) spatřuje její základ ve vytvoření volebního výboru, který vznikl pro účely voleb v roce 1861. Kromě A. Pražáka patřily mezi členy tohoto nevoleného orgánu také například Ignát Wurm¹¹, František Mathon¹² či Jan Helcelet¹³. Kameníček (1926, s. XXIV) zmiňuje, že právě aktivity A. Pražáka, který organizoval debaty s vlastenecky aktivními osobnostmi z Moravy, vedly k vytvoření tohoto výboru. Národní strana tedy rozhodně neměla organizační strukturu, jako mají dnešní politické strany. Jediným orgánem spolu s volebním výborem byl totiž poslanecký klub. Národní strana měla díky svému národnímu charakteru nejvyšší šance na úspěch v kurii venkovské. Proto její kandidáti často v rámci předvolební agitace spoléhali na důvěrníky, kteří působili v místech, kde kandidovali a de facto nechávali průběh předvolební kampaně především na nich. Díky tomu získali důvěrníci poměrně značný vliv, postupem času proto strana přistoupila ke zřizování okresních volebních výborů, které „byly pro stranické ústředí pevnější zárukou přenášení jeho pokynů na lokální úroveň. (...) Kompetence mezi ústředím strany a okresními sbory důvěrníků však zůstávaly po celá desetiletí nevyjasněny“ (Malíř, 1996, s. 35).

¹¹ Tento římskokatolický kněz, etnograf a publicista byl zvolen poslancem zemského sněmu 1861 – 1872 a 1873 – 1890 a později též poslancem Říšské rady 1873-1891 (Rája, 2012, s. 803 – 805).

¹² Působil jako pedagog v Olomouci, a poté jako ředitel Městské vyšší reálné školy. Taktéž byl poslancem zemského sněmu 1862 – 1867 a Říšské rady 1886 – 1891 (Fasora, 2012, s. 414 – 415).

¹³ Vystudoval lékařskou fakultu, ale byl též pedagogem, spisovatelem a novinářem. Poslancem Moravského zemského sněmu byl mezi lety 1861 - 1873. V Říšské radě zasedal v letech 1861 - 1864 (Rája, 2012, s. 247 – 249).

Vůdčí postavení v čele strany si A. Pražák udržel více než třicet let. Dařilo se mu to zejména díky dvěma faktorům. Prvním byl jeho organizační talent, jelikož dokázal v zájmu strany usměrňovat její členy žádoucím směrem. Druhým pak byl fakt, že se jeho blízkými spolupracovníky stali někteří příbuzní jako například Josef Fanderlík a Jan Helcelet (Cibulka, 2000, s. 109).

Rovněž i v době působení v Taaffeho vládě si zachoval neomezený vliv nad českou politickou scénou na Moravě. Vedení strany oficiálně předal F. Šromovi, který jej ovšem nedokázal plně nahradit. Pražák se po ukončení svého ministerského angažmá do oficiálního vedení strany již nevrátil. Strana poté v devadesátých letech musela čelit vzniku nových českých stran, Ovšem to se již oficiálně A. Pražáka netýkalo (Cibulka, 2000, s. 118 a 124.)

4 Politická kariéra Aloise Pražáka

Předchozí stránky se již několikrát dotkly politické činnosti Aloise Pražáka, nicméně následující kapitola se pokusí přinést souhrn celé, více než padesátileté politické kariéry tohoto moravského vlastence.

4.1 První zkušenosti na zemském a říšském sněmu

Již bylo výše uvedeno, že politická dráha Aloise Pražáka začíná zastupováním Uherského Hradiště na stavovském sněmu, který zasedal od 30. března 1848. Záhy se projevil jeho řečnický a politický talent (Jordán, 1981, s. 313).

Nejednou na sebe upozornil při projednávání závažných otázek. V debatě o účasti na Frankfurtském sněmu vystoupil A. Pražák se svým stanoviskem, v němž byl sice nakloněn účasti, ovšem vyslaní zástupci by měli prezentovat stanovisko vyjadřující nepodřízenost Rakouska vůči Německu a též, že nebudou přijaty žádné právní předpisy, nepocházející od orgánů Rakouské říše. Projevil tedy odlišný názor než jeho pozdější spolupracovník František Palacký, který odmítl účast na sněmu úplně. Především kvůli obavám o svou samostatnost se nakonec stejně zachoval i moravský stavovský sněm (Kameníček, 1926, s. XIII - XIV).

Hlavním posláním tohoto shromáždění bylo přijetí pravidel pro vykonání voleb do zemského sněmu v květnu téhož roku. Tento úkol byl splněn přijetím volebního řádu, načež mohl stavovský sněm ukončit svou činnost.

Nový zemský sněm se sešel již 31. května. A. Pražák dostal důvěru i tentokrát, byl vyslán znova za Uherské Hradiště. Nový systém voleb přinesl početné zastoupení venkova, z toho důvodu bývá tento sněm často označován jako selský. I tento nový sbor zástupců lidu měl jeden primární úkol, který mu byl uložen patentem císaře Ferdinanda ze dne 28. března 1848. V něm panovník ustanovil zrušení naturální roboty za náhradu. Mělo se tak stát nejpozději 31. března 1849. Sněm se proto záhy pustil do řešení této problematiky. Jedním z prvních kroků bylo výrazné zkrácení lhůty, která jim byla panovníkem poskytnuta. Byl totiž schválen návrh Vojtěcha Widmanna, v němž se termín, do kdy má být záležitost vyřešena, stanovuje na 1. červenec téhož roku (Dvořák, 1898, s. 139 - 140).

Co se zrušení roboty týče, bylo prezentováno mnoho pohledů jednotlivých poslanců. Objevily se samozřejmě i zamítavé návrhy, nicméně většina byla pro zrušení roboty. Další oblastí, v níž nepanovala úplná shoda, byla otázka, zda mají být zrušeny i ostatní závazky. Podle návrhu A. Pražáka by měla být zrušena robota, desátky a stejně tak i všechny naturální dávky, zakládající se na poddanství (Dvořák, 1898, s. 141).

Sněm postupně schválil vznik dvou sněmovních komisí, které byly pověřeny řešením sporných bodů. Druhá z nich vznikla na základě návrhu A. Pražáka, podle něhož měla mít 20 členů za velkostatkáře a města a 20 členů za venkovské obce. Referentem této komise se pak stal právě A. Pražák. Na základě práce jeho komise přijal sněm 9. června usnesení o zrušení roboty, desátků a břemen, která se zakládala na poddanství (Dvořák, 1898, s. 143)

Poněkud složitější práce čekala komisi při projednávání výše náhrady za robotu. Zde se rozdílné pohledy obou stran projeví v mnohem větší míře. Přesto však byl 19. června sněmu referentem (Pražákem) prezentován návrh, na němž se komise usnesla. „*Vykoupení z patentální skutečné roboty potažní má se dle výnosnosti půdy v 4 třídách, a patentální roboty ruční v 3 třídách státi. (...) Rozdělení Moravských obcí do tříd má se spořádati podle velikosti daně dle nynějšího katastru zapravené, která průměrem na jedno jitro robotě podrobené půdy vypadne.*“ (Dvořák, 1898, s. 144). Návrh byl sněmem téhož dne schválen a odeslán k potvrzení císaři. Jednání o náhradě desátků měla na starost jiná sněmovní komise, která měla ovšem stejného referenta.

Jak Kameníček (1926, s. XVIII) sám poznamenává, Alois Pražák přispěl podstatným dílem k tomu, že se Moravskému zemskému sněmu podařilo dosáhnout shody v poměrně složité otázce, a to dokonce dříve, než se tak stalo ve Vídni, kde svůj návrh předložil Hans Kudlich. Ten byl později obecně považován za osvoboditele od poddanství, nicméně český národ v Čechách a na Moravě to vnímal poněkud jinak.¹⁴ Ačkoliv to byly pro Pražáka první měsíce v politice, podařilo se mu, díky své angažovanosti v tak citlivé problematice, vstoupit do povědomí širokému okruhu obyvatel Moravy jako jeden z hlavních strůjců jejich osvobození z poddanství. Nelze se proto divit, že se v následujících volbách do říšské rady stal favoritem pro voliče hned ve třech volebních obvodech i přesto, že jim nepředcházela žádná jiná předvolební kampaň. Voliči volebních obvodů Vizovice¹⁵ a Prostějov však museli akceptovat jeho rozhodnutí přijmout mandát za Uherské Hradiště. Jeho politická kariéra tak měla stále vzestupnou tendenci, ovšem zvolení do celoříšského parlamentu bylo jejím prozatímním vrcholem.

¹⁴ Dokládá to například článek Národních listů z 1. května 1872, který H. Kudlicha viděl spíše jako rozvraceče státu. Připouští sice, že návrh na zrušení roboty předložil, nicméně jeho zpracování považuje za natolik nekvalitní, že kdyby se do věci nevložili jiní poslanci, nebyla by roboty a poddanství zrušeno ještě dlouho po návrhu. (Kudlichíada. Národní listy. 1872, č. 119, s. 1)

¹⁵ Malíř (2012, s. 515) uvádí Vyškov místo Vizovic.

Ve sboru volených zastupitelů lidu z celé říše nebyla jeho pozice nikterak silná, jelikož většina poslanců z Moravy se hlásila k německé národnosti. Za Slovany se pokládalo asi osm poslanců. Zaujali jej však poslanci z Čech, zejména jejich vůdci František L. Rieger a František Palacký. Ti si však nebyli úplně jisti, co si o A. Pražákovi mají myslet. Měli ještě v živé paměti, že vystupoval proti spojení sněmů Čech a Moravy. Patrné je to z toho, co o něm napsaly Národní noviny Karla Havlíčka, když informovaly o jeho zvolení: „*Alois Pražák, doktor práv a agent w Brně; Slovan, protivník všelikého bližení se k Čechám, jinak bez barwy*“ (Národní noviny, 1848, s. 349). A. Pražák proto ve Vídni spíše monitoroval situaci.

Určitý posun ve vztazích mezi jím a poslanci z Čech nastal teprve v době, kdy se musel říšský sněm přesunout z Vídně do Kroměříže. Až právě zde se totiž přidal Pražák do českého klubu, čímž se vytvořily příhodné podmínky k navázání spolupráce, která trvala, i přes určité odlišné názory, de facto až do 90. let.

Co se týče Kroměřížského sněmu, A. Pražák nepokládal toto shromáždění zástupců lidu za příliš kompetentní, tudíž příliš nepočítal s tím, že by opravdu došlo k vytvoření a dokonce i přijetí ústavy. Rozehnutí sněmu se jej sice dotklo, nicméně příliš se s tím nezatěžoval a zaměřil se raději na svou praxi v Brně (Kameníček, 1926, s. XIX-XX). Tato událost znamenala konec první části politické kariéry A. Pražáka, v níž však byly položeny jejího úspěšného pokračování po obnovení ústavnosti.

4.2 Pražákovo působení na zemském sněmu

Druhá fáze politické kariéry Aloise Pražáka započala po vydání říjnového diplomu. Okolnostmi následných voleb do zemského sněmu roku 1861 se již zabývala předchozí kapitola, nyní tedy postačí konstatovat, že byl jedním z 24 Čechů, kteří byli zvoleni. Takový volební výsledek však A. Pražákovi a jeho Národní straně neposkytoval mnoho možností k prosazení vlastních návrhů (Vykoupil, 2007, s. 170). Zároveň byl v letech 1861–1868 zvolen členem zemského výboru.¹⁶

Hned na prvním zasedání zemského sněmu prezentoval řeč, v níž vyjádřil zklamání z toho, že únorová ústava nenaplnila očekávání vzbuzená říjnovým diplomem. I přes nepříznivé podmínky z hlediska velikosti sil na sněmu se A. Pražák nevzdával a snažil se prosadit několik svých návrhů. (Malíř, 2012, s. 518)

¹⁶ Členem výboru zemského sněmu byl i v roce 1871 a v letech 1878 – 1880.

Velmi mu ležela na srdci rovnoprávnost češtiny a němčiny. Proto podal návrh zákona, v němž se snažil, aby se braly jako rovnocenné jak německá, tak česká verze zákona, za předpokladu, že je obě předloží stejný poslanec. Druhým podobným problémem pak bylo používání jazyka českého na vysoké škole technické v Brně. Prosazoval, aby se důsledně dbalo na to, aby vyučující uměli česky. Oba návrhy však byly ve sněmu, který z větší části ovládali němečtí levicoví poslanci, odsouzeny k zániku.

Během let šedesátých a sedmdesátých byl v zemském sněmu velmi aktivní a podal mnoho návrhů, nicméně po většinu času ovládala sněm německá levice, tudíž většina jeho návrhů skončila neúspěchem. I přes to se A. Pražákovi a jeho spolupracovníkům podařilo prosadit několik návrhů, které ovšem nebyly politickým oponentům proti mysli. Jedním z jeho úspěšných snažení byl návrh z 22. ledna 1863, aby se při vyslovení návrhu některého z poslanců používalo raději tištěného překladu do druhého jazyka (češtiny či němčiny) místo překladu tlumočnicka (Kameníček, 1926, s. XXV – XXVII).

V polovině šedesátých let se zapojil do díla, kterého si poté sám velmi považoval. Značně se totiž angažoval při stavbě nové nemocnice U svaté Anny. Částečně to bylo dáno tím, že nemocnice spadaly mimo jiné do jeho působnosti v rámci činnosti zpravodaje zemského sněmu (Cibulka, 2000, s. 108). Zakázku na stavbu nové nemocnice vyhrál Theodor Hansen. A. Pražák podpořil tento výběr a T. Hansena později sám zaměstnal. Podílel se též na plánování správy nemocnice. Za tímto účelem podnikl řadu zahraničních cest. Navštívil například nemocnici Lariboisiere v Paříži či špitál v Berlíně. Když pak nová nemocnice stála, tak cítil zadostiučinění¹⁷ (Pražák, 1926, s. 39)

4.3 Říšská rada a fundamentální články

Politická kariéra vůdce moravské Národní strany se od roku 1861 odvíjela taktéž na celostátní úrovni na půdě říšské rady, kam byl A. Pražák vyslán kurií venkovských obcí. Spolu s ním ještě v říšské radě figurovali Jan Helcelet, Jan Evangelista Bílý a Valentin Kostelník. Na rozdíl od svého prvního účinkování v celostátním parlamentu se A. Pražák a jeho moravští kolegové přidali k českým poslancům z Čech.

Spolupráce se zástupci staročechů z Čech se A. Pražákovi obecně zamlouvala. Ovšem nedělalo mu potíže postupovat nezávisle na nich, to však pouze za předpokladu, že se mu pro

¹⁷ Ve svých pamětech se o tom sám vyjádřil takto: „*kdybych nebyl v životě nic jiného učinil pro lidstvo, než umožnil stavbu této nemocnice, pokládal bych si to za čin velmi záslužný.*“ (Kameníček, 1926, s. XXVII)

Moravu zdál vhodnější postup jiný. Projevilo se to velmi záhy, v roce 1863. V zástupcích obou zmíněných zemí rostlo čím dál tím větší rozhořčení. Znepokojovalo, že místo snah o naplnění bodů říjnového diplomu se projevují spíše opačné tendence. Ovšem představa Aloise Pražáka o vhodné reakci na tuto skutečnost se značně lišila od představy F. L. Riegra a F. Palackého. Měl v plánu zůstat pouze v užší radě a neúčastnit se rady širší. Na tomto stanovisku setrval i po té, co proběhla schůzka v bytě F. Palackého. Jejím výsledkem bylo rozhodnutí, že poslanci z Čech opustí říšskou radu. Stalo se tak 25. června 1863. A. Pražák tak zůstal se svými třemi spolupracovníky osamocen. Ačkoliv se mu pasivní odpor nezamlouval ani tehdy, ani v pozdějších letech, netrvalo dlouho a i čeští poslanci z Moravy opustili na konci roku 1864 říšský parlament. Důvodem se stalo neudělení volna z říšské rady (Vykoupil, 2007, s. 170 – 171). Vlivem okolností tedy tento nesoulad nepřerostl ve vážnější problém a spolupráce mezi oběma stranami tedy mohla pokračovat.

Když přišlo další zklamání v podobě vyjednávání Rakousko-Uherského vyrovnání v roce 1867, postupovali F. Palacký, F. L. Rieger a A. Pražák ve shodě. Poté, co vykonal moravský zemský sněm, ovládaný českými poslanci v březnu 1867 volby do říšské rady, která měla potvrdit dualismus, bylo posláno státoprávní stanovisko panovníkovi. Následek na sebe nenechal dlouho čekat a zemský sněm na Moravě byl rozpuštěn stejně jako o něco dříve sněm v Čechách (Kameníček, 1926, s. XXXVII).

V srpnu následujícího roku vydali čeští poslanci v Čechách Deklaraci namířenou proti rakousko-uherskému vyrovnání a předali ji zemskému sněmu. A. Pražák sestavil podobný dokument pro české poslance na Moravě. Ve své práci se však vyjadřoval rezervovaně. Díky tomu se mu podařilo přesvědčit k její podpoře i zástupce moravské šlechty a některé církevní představitele.¹⁸ Současně s Deklaracemi přidali čeští poslanci obou zemí k pasivitě na úrovni celoříšské i pasivitu na úrovni zemské (Vykoupil, 2007, s. 171).

Řešením situace se mohly stát tzv. fundamentální články. O nich již pojednává druhá kapitola, následující text se bude soustředit především na roli A. Pražáka při jejich vyjednávání.

Než se dospělo ke konceptu dohod, vedly české politické osobnosti z Čech i Moravy tedy i Alois Pražák, řadu jednání se zástupci říšské vlády a nakonec i s jejím předsedou Alfredem Potockim. Uskutečnilo se několik schůzek ve Vídni a poté i v Praze. Tato setkání

¹⁸ Moravskou Deklaraci podpořil například olomoucký arcibiskup Bedřich Fürstenberk (Vykoupil, 2007, s. 171).

však vypadala beznadějně a strany se na ničem podstatném neshodly (Kameníček, 1926, s. XLII).

Další setkání, tentokrát utajené, se odehrálo v Pardubicích. Zde se hlavní zástupci Čechů¹⁹ setkali s Karlem Habietinkem, kterého vyslal Karl von Hohenwart, budoucí nástupce A. Potockého na místě předsedy vlády. Schůzka vypadala nadějně, protože se stranám podařilo sestavit koncept dohody (Vykoupil, 2007, s. 171).

Další jednání, která měla doladit přesnou podobu vyrovnání, se roku 1871 odehrávala ve Vídni. Hlavní roli při nich sehrávali opět J. J. Clam-Martinic, F. L. Rieger a A. Pražák. Zástupci z Čech chtěli, aby fundamentální články byly schváleny nejprve na zemském sněmu a teprve následně, aby byla změněna únorová ústava. Tedy de facto analogický postup jako v roce 1867. A. Hohenwart spolu s A. Pražákem nebyli tímto plánem příliš nadšeni. Podle nich by bylo vhodnější postupovat opačně. Tedy nejprve nechat prostor pro vyjádření říšské radě. Možná se zde projevila opatrná stránka osobnosti A. Pražáka, nicméně pravdou zůstává, že nastalo to, čeho se obával (Kameníček, 1926, s. XLVII – XLVIII).

Situace se poměrně rychle vyvinula. Ačkoliv měly fundamentální články ještě 5. srpna²⁰ císařovu podporu, změnil se jeho názor a již připravenou dohodu zamítl. Panovníkovo stanovisko se změnilo zejména vlivem vlny protestních akcí, která se zvedla ze strany Němců a Maďarů. A. Pražák se ještě pokoušel zachránit situaci, nicméně ani jeho audience u císaře již nemohla změnit monarchovo rozhodnutí, které vydal 22. října 1871 (Kameníček, 1926, s. XLIX – LIII).

Po krachu jednání o rakousko-českém vyrovnání se nabízela otázka, zdali je užitečné zůstat stále v pasivní opozici. Tyto otázky zesílily s přijetím přímých voleb do říšské rady. Jejich zavedení šlo proti zemským sněmům, jejichž moc tak byla omezena. A. Pražák se proto rozhodl vstoupit i se svými moravskými spolupracovníky jak do zemského sněmu, tak do říšské rady (Cibulka, 2000, s. 117).

Poté co se čeští poslanci z Moravy vrátili do zastupitelských sborů, vynaložil A. Pražák velké úsilí, aby přesvědčil své spolupracovníky z Čech o tom, že pořád podporuje jejich

¹⁹ Jindřich Jaroslav Clam-Martinic, František Ladislav Rieger, Alois Pražák, Jan Žák (Vykoupil, 2007, s. 171).

²⁰ V ten den byli J. J. Clam-Martinic, F. L. Rieger a A. Pražák na audienci u císaře. A. Pražák na ni vzpomíná takto: „Když jsem byl předpuštěn k Jeho Veličenstvu, pozdravil mne velmi přátelsky, děkoval za velikou námahu, kterou jsme měli při jednání s hr. Hohenwartem, a zmínil se potom, že za poslední doby se tropí v Brně mnoho švindlu. Císař měl patrně na mysli zmíněné národní demonstrace za svěcení praporu sokolského. (...) Přecházeje k úmluvám, zmínil se panovník o obavě, že opět Němci nebudou spokojeni, a z toho důvodu že bude třeba postupovati s největší umírněností. Nic neukazovalo v jeho výpovědech k tomu, že věc dopadne tak, jak se stalo později“ (Kameníček, 1926, s. L).

postup. Ve Vídni se pak přidal se svými druhy ke klubu A. Hohenwarta, v němž se A. Pražák stal místopředsedou klubu (Cibulka, 2000, s. 117 - 118).

4.4 A. Pražák ministrem

Když se v roce 1879 stal ministerským předsedou Eduard Taaffe, vzal s sebou do vlády též A. Pražáka. Pro něj tedy nastala vrcholná fáze politické kariéry, alespoň co se postu týče. Pražákovo jmenování byl zřejmě určitý vstřícný krok pro český národ, ovšem to, že se stal ministrem bez portefeuille naznačovalo Taaffeho opatrnost. A. Pražák, který byl prakticky celý svůj profesní život zvyklý na značné vytížení, však necítil, že je dostatečně využitý jeho potenciál a zpočátku si stěžoval na nedostatek práce (Kameníček, 1926, s. LXVII).

Hned z kraje své ministerské dráhy musel prokázat určitou všestrannost, když v roce 1880 dostal za úkol převzít dočasně ministerstvo financí a o rok později ministerstvo spravedlnosti, které bylo jeho původní profesi přece jen bližší. Blízký však na tomto postu nepřipadal liberálním Němcům, kteří proti jeho jmenování protestovali (Kameníček, 1926, s. LXVII).

Jako jeden z úspěchů jeho vládního působení lze spatřovat tzv. Stremayerovo jazykové nařízení. A. Pražák předsedal při jejich projednávání komisi, která se zabývala rovnoprávností používání češtiny a němčiny v jednáních s úřady. Podle tohoto nařízení mohl každý občan komunikovat s kterýmkoliv úřadem německy, ale i česky. A. Pražák se též zasazoval o rozdělení Karlo-Ferdinandovi univerzity. Značný úspěch z pohledu státní pokladny představovalo ušetření více než deseti milionů zlatých při stavbě železnice v Haliči (Kameníček, 1926, s. LXIX a LXXI).

Od roku 1888 se stal A. Pražák opět ministrem bez portefeuille. V závěru své ministerské kariéry ještě předsedal jednáním mezi staročechy a Němci při jednání o již zmíněných punktacích. Lze se domnívat, že i tento neúspěch zapříčinil nátlak, po němž se 4. srpna 1892 vzdal funkce. Oficiálně byly uvedeny zdravotní důvody. (Vykoupil, 2007, s. 174).

Závěr

Jak již bylo uvedeno v úvodu, cílem práce bylo přinést komplexní informace o Aloisi Pražákovi.

První kapitola nejdříve mapovala jeho původ. Poté se zaměřila na jeho studia, při nichž si A. Pražák začal všímat národnostních rozdílů. Poté se soustředila na jeho rodinný a profesní život. Nakonec je zde uveden přínos A. Pražáka pro kulturu.

Druhá kapitola se snaží nastínit nejdůležitější události, které spadají do období aktivní politické kariéry A. Pražáka, na to odkazují i následující kapitoly. Jde však opravdu jen o nástin, jelikož podrobný popis není pro účel práce potřeba.

Třetí kapitola se věnuje volebnímu systému do moravského zemského sněmu a říšské rady. Zaměřuje se na období, aktivní politické kariéry A. Pražáka, tedy na období let 1848 – 1892. Zároveň se kapitola věnuje vzniku Národní strany a poté poněkud pomalejším vznikem a vývojem Národní strany na Moravě pod vedením A. Pražáka.

Předmětem zájmu poslední kapitoly je nastínění konkrétní politické činnosti A. Pražáka a to jak na zemském sněmu, kde se například stal důležitým činitelem při zrušení roboty a poddanství na Moravě, tak i při působení na celostátní úrovni. Při nejnadějnějším jednání o rakousko-českém vyrovnání stál minimálně na stejné úrovni jako F. L. Rieger a F. Palacký. Nehledě na to, že projevil možná větší cit pro vnímání tehdejší situace, než jeho dva kolegové z Čech.

Seznam literatury

Tištěné zdroje

1. BĚLINA, P. - POKORNÝ, J. - RAK, J. Léta 1815 - 1867. In: *Dějiny zemí Koruny české II*. 5. vyd. Praha: Paseka, 1998 s. 60 – 101. ISBN 80-7185-164-7
2. CIBULKA, P. Alois Pražák. In: *Osobnost v politické straně. Sborník referátů z konference Úloha osobností v dějinách politických stran na území českých zemí a Československa v letech 1861 - 1999*. Olomouc: Katedra politologie a evropských studií FF UP Olomouc, 2000. s. 107 - 124. ISBN 80-900965-9-X
3. CIBULKA, P. Národní strana. In: *Politické strany I. díl 1861 - 1938: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861 - 2004*. 1. vyd. Brno: DOPLNĚK, 2005. Kapitola 4, s. 109 - 138. ISBN 80-7239-178-X
4. ČOUPEK, L. Slavný (nebo) zapomenutý hradištský rodák? In: *Malovaný kraj: národopisný a vlastivědný časopis Slovácka*, 2014 roč. 50, č. 5 s. 16. ISSN: 0323-1542
5. ČOUPKOVÁ, J. Toulky městem. In: *Zpravodaj města Uherské Hradiště*, říjen 2015, roč. 41 č. 11 s. 20-21.
6. Den 16. května, *Národní listy*. 17. května 1868, č. 136, s. 3
7. DVOŘÁK, J.: *Moravské sněmování roku 1848-49*. 1. vyd. Telč, 1898. s. 262
8. FASORA, L. František Evžen Mathon. In: *Biografický slovník poslanců moravského zemského sněmu v letech 1861-1918*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 2012. s. 414 - 415. ISBN 978-80-7325-272-4
9. FROLCOVÁ, M. *Uherské Hradiště Farní kostel sv. Františka Xaverského*. 1. vyd. Velehrad: Historická společnost Starý Velehrad se sdílem na Velehradě, 2009. s. 17. ISBN 978-80-86157-27-6

10. HLAVAČKA, M. Rakouská monarchie v „dlouhém“ 19. století (1790 - 1918) In: *Dějiny Rakouska*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny. Kapitola 6, s. 366 – 471. ISBN 80-7106-491-2
11. JORDÁN, F. V době nástupu a rozvoje kapitalismu In *Uherské Hradiště dějiny města*. 1. vyd. Brno: Blok, 1981. Kapitola 6. s. 312-381. ISBN
12. KAMENÍČEK, F. Životopisný nástin (1820 - 1901) Dra Al. Pražáka In: *Paměti a listář Dra Aloise Pražáka, vydal Dr. František Kameníček*. 1. vyd. Praha: Česká akademie věd a umění, 1926. Část 2. s. 9 - 111.
13. Kudlichláda. *Národní listy*. 1. května 1872, č. 119, s. 1
14. MALÍŘ, J. Morava na předělu. K formování národního vědomí na Moravě v letech 1848-1871. *Časopis Matice moravské*, 1990, roč. 109, č. 1990, s. 345-363. ISSN: 0323-052X
15. MALÍŘ, J. Počátky českých politických stran na Moravě 1848 - 1890. In: *Od spolků k moderním politickým stranám: vývoj politických stran na Moravě v letech 1848 - 1914*. 1. vyd. Brno: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, 1996. Kapitola 2, s. 22 - 80. ISBN 80-210-1273-0
16. MALÍŘ, J. Systém politických stran v českých zemích do roku 1918. In: *Politické strany I. díl 1861 - 1938: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861 - 2004*. 1. vyd. Brno: DOPLNĚK, 2005. Kapitola 1, s. 17 – 58. ISBN 80-7239-178-X
17. MALÍŘ, J. Alois Pražák. In: *Biografický slovník poslanců moravského zemského sněmu v letech 1861-1918*. 1. vyd. Brno: : Centrum pro studium demokracie a kultury. 2012. s. 515 – 519. ISBN 978-80-7325-272-4
18. MALÝ, K. Dějiny státu a práva In: *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*, 1. vyd. Praha: Linde, 1997. Kapitola V. A. s. 171 – 231. ISBN 80-7201-045-X
19. PETERKA, J. Rod barona Aloise Pražáka. In: *Genealogické a heraldické informace*: 1998, roč. 3, č. 1, s. 8-16, ISSN: 0862-8963

20. POKORNÝ, J. Léta 1867 - 1918. In: *Dějiny zemí Koruny české II*. 5. vyd. Praha: Paseka, 1998 s. 102 – 147 ISBN 80-7185-164-7
21. PRAŽÁK, A. Paměti Dra Al. Pražáka (1848 - 1900) In: *Paměti a listář Dra Aloise Pražáka*, vydal Dr. František Kameníček. 1. vyd. Praha: Česká akademie věd a umění, 1926. Část 3. s. 1 - 304.
22. RÁJA, M. Ignát Wurm. In: *Biografický slovník poslanců moravského zemského sněmu v letech 1861-1918*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 2012. s. 803 – 805. ISBN 978-80-7325-272-4
23. RÁJA, M. Jan Helcelet. In: *Biografický slovník poslanců moravského zemského sněmu v letech 1861-1918*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 2012. s. 247 – 249. ISBN 978-80-7325-272-4
24. SKOPALÍK, F. *Zemský sněm Markrabství Moravského od roku 1861 až do konce roku 1885*. 1. vyd. Brno: 1886, s. 5.
25. VYKOUPILOV, L. Vládcové Moravy - Alois Pražák In *Vládcové Moravy. Kniha statí ze stejnojmenného cyklu přednášek*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2007, 12. kapitola s. 165-176. ISBN 978-80-7028-304-2
26. Záležitosti moravské. *Národní noviny*, 27. července 1848, roč. 1848, č. 89, s. 349

Prameny

1. Moravský zemský archiv (MZA), f. E67, Sbírká matrik, inv. č. 12059. Matrika narození farní úřad Uherské Hradiště (1814 – 1834), fol. 78

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Pavel Kalandřík
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	Mgr. Pavel Krákora, Ph.D.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Život a politická činnost Aloise Pražáka
Název v angličtině:	The life and political activity of Alois Pražák
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá životem a politickým působením Aloise Pražáka ve druhé polovině devatenáctého století. Zaměřuje se na jeho vedoucí úlohu v čele Národní strany na Moravě, jeho roli ve vyjednávání o rakousko-českém vyrovnání a působení na postu ministra ve vládě Eduarda Taaffeho.
Klíčová slova:	Alois Pražák, Fundamentální články, robota, Rakousko-Uhersko, Národní strana
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis deals with the life and political activities of Alois Pražák in the second half of the nineteenth century. It focuses on his leading role of Narodní strana in Moravia, his role in the negotiations about so-called Fundamental Articles and his work as a member of Eduard Taaffe cabinet.
Klíčová slova v angličtině:	Alois Pražák, Fundamental articles, corvée, Austro-Hungary, National party
Přílohy vázané v práci:	0
Rozsah práce:	33
Jazyk práce:	čeština